

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.20 (3188) ●

● ЧАЦВЕР, 3 ЧЭРВЕНЯ, 2010

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Зазвіняць цымбалы ў Прыбайкаллі

Актывісты беларускай дыяспары з Расіі — Алег Рудакоў, Ніна Кабанавя, Сяргей Кандыбовіч — узнагароджаны медалямі Францыска Скарыны **Стар. 2**

Вяртанне нясвіжскіх рэліквій

Стар. 3

Танцы вучаць сябраваць

Прызамі фэсту “Барысаўскі прыстанак” адзначаны дзіцячыя гурты з розных краін **Стар. 4**

Шчасце пад адным дахам

“Мы шчаслівая сям’я, у слове “мы” сем розных я” — такая візітная картка ў сям’і Алега Ладуцкі і Вольгі Карчагінай. Менавіта іх “каманда” па выніках гарадскога конкурсу прызнана лепшай шматдзетнай сям’ёй Мінска 2010 года.

Іда Ганчаровіч

На сваім сямейным гербе яны намалявалі сэрца, сонца, вясёлку, рамонак, васілёк. Гэта, пэўна, такія знакі жыцця, пяшчоты, вернасці, згоды. Няўжо ў іх свеце не бывае хмурых дзён? “Мы імкнуліся, каб іх не было, — удакладняе Вольга. — Заўважце, на гербе ёсць і дзве крыніцы — гэта нашы бацькі, самыя лепшыя і надзейныя сябры сям’і. У іх мы вучымся, з іх бярам прыклад”.

А як ужывацца розным людзям пад адным дахам? Псіхалагі гавораць, быццам лепш прызвачаюцца адзін да аднаго тыя, у каго супадаюць погляды, звычкі. А гэта сям’я паўстала на конкурсе з плакатам, на якім — “...сем розных я”. Сапраўды ўсе розныя? “Так, вельмі розныя захапленні, тэмпераменты, характары, — разважае Вольга. — Муж мой вельмі спакойны і ўраўнаважаны, а я — чалавек эмацыйны, магу і прыкрыкнуць. Але мы не сварымся. Нашы дзеці абсалютна розныя. Старэйшая, Марыя, якой 25 гадоў, закончыла Інстытут культуры, па спецыяльнасці сацыяльны работнік, захапляецца маляваннем. Анастасію, якой 16, мы называем “дзяўчынай

Сям’я Алега і Вольгі: усе такія розныя — і такія шчаслівыя

прыроды”, яна не вельмі любіць зносіны з людзьмі, шмат чытае, вельмі эмацыйная, і ёй больш падабаецца адзінота, прырода, цішыня... У 15-гадовага Аляксея выдатнае пачуццё гумару, і любы наспяваючы канфлікт

ён можа пагасіць пры дапамозе жарту. Ганначы 9, вучыцца ў трэцім класе, і ў яе гэтутлікі энергіі! Калі яна нават адна дома, то мне здаецца: мы ўсе разам ды плюс палова дзяцей нашага падворка ў нас у гасцях. Аксінні 6

гадоў, а працавітасці і адказнасці дзяўчынкы пазайздросціць любы дарослы. Гады два яна займаецца мастацкай гімнастыкай у школе Алімпійскага резерву, трэніроўкі часам па шэсць гадзін — і ні разу яна не сказала, што стамілася. Як

бачыце, розныя мы, ды ўсе вельмі дружныя”.

І, нарэшце, калі ўжо трохі ведаю пра іх, задаю ўсім два пытанні: ці шчаслівая ў іх сям’я і што такое шчасце? Паслухаем адказы...

Вольга: “Шчасце ніколі не прыходзіць само па сабе, не “звальваецца на галаву”. І яно ніколі не бывае поўным без велізарнай работы над сабой. Я абсалютна шчаслівая жанчына: жыццё маё адбылося, жаночае сямейнае шчасце сваё атрымала спаўна”.

Алег: “Нават не задумваючыся, гавару: я вельмі шчаслівы! У мяне ёсць сям’я, пяцёра выдатных дзяцей, мая любімая жонка Вольчка. Я ведаю, што мяне кахаюць, разумеюць, церпяць з усімі маімі недахопамі... Таму я буду рабіць усё, каб дзеці мае раслі здаровымі, шчаслівымі. І каб ішлі ў гэты няпросты свет дарослых з правільнымі ўяўленнямі пра тое, як трэба жыць, як ставіцца да людзей і якія духоўныя складнікі павінны быць, каб яны былі шчаслівыя ў гэтым жыцці”.

Дачка Анастасія: “Шчасце — гэта жыццё. Я кіруюся такім жыццёвым крэда: я жыву, я здаровая, у мяне ёсць сям’я, сябры, і таму я шчаслівая.”

ЗЕМЛЯКІ

Зычны голас лёсу

У Карэлічах адзначылі сотыя ўгодкі “беларускага Шаляпіна” Пятра Конюха

На пачатку ўрачыстасці, зладжанай Карэліцкім краязнаўчым музеем у памяшканні дзіцячай школы мастацтваў, гучаў запіс песні “Магутны Божа” ў выкананні Пятра Конюха. Гэта адзін з любімых твораў спевака, які нязменна быў у яго рэпертуары з 50-х гадоў. Дарэчы, на адкрыцці і закрыцці міжнароднага фестывалю духоўнай музыкі “Магутны Божа”, які штогод праводзіцца ў Магілёве, таксама заўсёды гучыць гэты твор.

Незвычайным, часам і трагічным было жыццё спевака, які нарадзіўся ў 1910 годзе ў шматдзетнай сялянскай сям’і. Урэшце ж хлопец з мястэчка Турэц скончыў Рымскую акадэмію мастацтваў, падняўся да вяршыняў творчасці. І не проста стаў оперным пева-

ком, але і атрымаў званне “Маэстра Акадэміі”. Шлях да прызнання ляжаў праз удзел у Другой сусветнай вайне, крывавую бітву з фашыстамі ў шэрагах польскай арміі Андэрс пры Монтэ-Касіна (май 1944 года, Італія), вучобу ў лепшых выкладчыкаў слаўтай Акадэміі, настойлівую працу над сабой. За радасць творчасці наш зямляк заплаціў высокую цану: назаўсёды развітаўся з Радзімай і да канца сваіх дзён пакутліва нес гэты крыж. Як вядома, калі пачалася “халодная вайна”, на тэрыторыі СССР салдаты арміі Уладзіслава Андэрс, у складзе якой Пётр Конюх ваяваў, былі падвергнуты рэпрэсіям. Так што вярнуцца дадому Конюх не мог. Але заўсёды ў праграму канцэртаў уключаў

Пакроўская царква помніць спевака беларускія песні. Адна з іх, “Палыночак”, запіс якой перадалі ў Карэліцкі краязнаўчы музей дзеці спевака, гучала і на ўрачыстасці.

Фільм “Пётр Конюх” у 2008 годзе стварыў кінарэжысёр Анатоль Алай: вядомы майстар, заслужаны дзеяч культуры Беларусі, лаўрэат Літарагурнай прэміі імя Алеся Адамовіча і спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Беларусі за цыкл дакументальных фільмаў пра Вялі-

кую Айчынную вайну. Летась на XVIII Міжнародным кінафоруме “Залаты Віцязь” дакументальны фільм “Пётр Конюх” атрымаў спецыяльны Дыплом журы “За вяртанне забытага імені і ўзбагачэнне культурнай спадчыны народаў Беларусі і Расіі”. Дарэчы, і на III Усерасійскім фестывалі дакументальнага кіно “Чалавек і вайна” ў Екацерынбургу стужку таксама адзначылі: дыпламам Культурнага цэнтра “Салдаты Расіі”.

На прэзентацыі фільма прыехалі дзеці Пятра Конюха, Галіна Пятроўна і Леў Пятровіч, а таксама яго ўнучка Ірына. Галіна Пятроўна прызналася, што спачатку скептычна паставілася да ідэі стварэння фільма: ці ж магчыма такое? Магчыма! → **Стар. 3**

У фокусе

■ **Цюмені гоман беларускі** Нашы землякі пабудавалі ў Заходняй Сібіры цэлыя гарады **Стар. 2**

■ **Працуй, Дзвіна!** Праз дзесяткі гадоў рэчка ў Віцебску зноў становіцца суднаходнай **Стар. 2**

■ **Пісьмовая спадчына з даўніны** У бібліятэках і архівах краіны яшчэ шмат культурных каштоўнасцяў, якія патрабуюць глыбокага вывучэння **Стар. 2**

■ **Жывыя крыніцы душы** Энтузіясты з Дзяржыншчыны склалі і выдалі арыгінальную кнігу **Стар. 4**

■ **Тонкія адценні сэнсу** Кожная мова — гэта ўнікальнае нацыянальнае багацце. Яго вывучэнне — справа надзвычай захапляльная: часам адкрываюцца цікавыя факты і заканамернасці. **Стар. 4**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Зазвіняць цымбалы ў Прыбайкалі

Актывісты беларускай дыяспары з Расіі — Алег Рудакоў, Ніна Кабанова, Сяргей Кандыбовіч — узнагароджаны медалямі Францыска Скарыны

Іван Ждановіч

Алег Рудакоў, старшыня Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага, выбіраецца на Радзіму не часта, бо толькі да Масквы адтуль амаль пяць тысяч кіламетраў. А тут нагода: быў у расійскай сталіцы, удзельнічаў у рабоце IV з'езду Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Расіі". Дарэчы, у якасці старшыні рэдакцыйнай камісіі з'езду добра папрацаваў над праграмай развіцця ФНКА. У ёй, у прыватнасці, прадугледжана больш актыўнае ўзаемадзеянне кіраўніцтва аўтаноміі "Беларусы Расіі" з рэгіёнамі, у тым ліку і сibirскімі. У склад новага савета, які ўзначаліў пісьменнік, кандыдат сацыялагічных навук Валерый Мікалаевіч Казакоў, увайшоў і Алег Рудакоў. "Чалавек, адарваны ад Радзімы, паступова забывае і мову, і традыцыі, і культуру... А мы ствараем свае суполкі якраз для таго, каб жывая павязь з Бацькаўшчынай, з беларускім родам не парывалася," — гаварыў ён на сустрэчы ў Мінску.

Віншуючы госця з высокай узнагародай, Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леанід Гуляка згадаў яго "слухныя і разумныя прапановы" на мінулагаднім З'ездзе беларусаў свету. Бо Рудакоў, удакладніў, умее працаваць з людзьмі, і сам працуе на беларускую справу з задавальненнем, ад душы, і таму гаварыў на з'ездзе не пра тое, што камусьці трэба даручыць зрабіць для дыяспары. Разважаў аб тым,

што самі беларусы ў замежжы могуць зрабіць на агульную карысць, і як лепш гэта зрабіць. Вядома ж, на падтрымку такіх ініцыятыў з

кай фабрыцы музінструментаў, падораны суполцы імя Яна Чэрскага і паехаў разам з Рудаковым у Сібір.

"Мяркую, суайчыннікам будзе цікава ведаць, што цяпер распрацоўваецца новая праграма аб рознабаковай дапамозе беларусам за мяжой, — гаварыў на сустрэчы Леанід Гуляка. — У ёй будуць скаардынаваны гэтым кірун-

структур у гэтым кірунку ёсць дзе прыкласці сілы".

Сам Алег Рудакоў якраз планавалі сустрэцца па справе з намеснікам міністра культуры Тадэвушам Стружэцкім. "Цяпер жа стогодавы юбілей, як быў пік перасялення беларусаў у Прыбайкалле, — удакладніў. — Менавіта ў 1909-11 гадах, пад час Сталыпінскай рэформы больш за ўсё нашых ехала ў Іркуцкую вобласць. А гэта велізарная тэрыторыя, і адзяленні нашай суполкі ёсць па ўсёй амаль вобласці". Менавіта да сотых угодкаў і разлічвае Алег Рудакоў правесці навуковую канферэнцыю, у два этапы — у Іркуцку і Мінску — сумесна з Міністэрствам культуры. Дарэчы, ёсць і вельмі цікавая ідэя тэлемаста, тэхнічна рэалізаваць гэта магчыма.

А хто ж на тых цымбалах будзе іграць? "Пакуль яшчэ не ведаю...", — усміхнуўся Алег, больш заклапочаны тым, як транспартаваць важкі дарунак у далёкі край. Пасля сустрэчы, бачачы яшчэ і дарожны багаж Алега, я дапамог яму паднесці цымбалы да таксі. Адчувалася: ён крыху прытомлены мерапрыемствамі, пераездамі, сустрэчамі. Тым не менш нам, журналістам, ахвотна даў інтэрв'ю пасля сустрэчы. А заадно папрасіў напісаць яшчэ пра адну цікавую справу. Сёлета спаўняецца 165 гадоў з дня нараджэння даследчыка Сібіры, ураджэнца Віцебшчыны Яна Чэрскага. Беларусы Іркуцка плануюць зрабіць у гонар яго мемарыяльную дошку, запрашаюць да ўдзелу ў праекце землякоў з усяго свету.

Алег Рудакоў павёз гэтыя цымбалы ў Іркуцк

боку дзяржаўных органаў землякі смела могуць разлічваць. Так, дарэчы, сталася і з цымбаламі... Аднойчы трапіла ў апарат Упаўнаважанага такая, на першы погляд, экзатычная просьба ад беларусаў Іркуцка — і вось усё ідзе да таго, што хутка зазвіняць цымбалы ў Прыбайкалі. Ва ўсялякім разе, прыгожы інструмент, зроблены на Барысаўс-

Міністэрства замежных спраў, Міністэрства культуры, а таксама апарата Упаўнаважанага. Цяпер мы цесна супрацоўнічаем і са Згуртаваннем беларусаў свету "Бацькаўшчына", і гэта, лічу, вельмі добра: калі ўзяцца разам, то значна больш зробім. Дарэчы, мы ўпэўнены, што і для Міністэрства інфармацыі, і для Міністэрства адукацыі, і для іншых

МЕСЦА НА КАРЦЕ

Цюмені гоман беларускі

Нашы землякі пабудавалі ў Заходняй Сібіры цэлыя гарады

Іван Іванаў

Сто гадоў таму беларусаў клікала ў далёкія далі магчымасць мець кавалак зямлі. А ў новай гісторыі ўжо вялікія радовішчы нафты ваблі з Беларусі рамантаваў і прагматыкаў. Добра вядома, дарэчы, што менавіта ў горадзе Рэчыца склалася на той час вельмі моцная "нафтавая школа". І многія з тых, хто, прайшоўшы яе, у сярэдзіне 80-х паехаў асвойваць нафты і газавыя радовішчы Заходняй Сібіры, так і застаўся там. Базавым для беларусаў лічыўся горад Ніжневартаўск. А яшчэ ж патрэбны былі на вялікіх прасторах тысячы будаўнікоў, іншых рабочых і спецыялістаў. Так збіралася беларуская дыяспара ў Цюменскай вобласці, якая і сёння мае актыўныя суполкі.

У рэдакцыйнай пошце — ліст пад назвай "Гучы, беларуская мова,

на Цюменскай зямлі!". Яго даслаў Уладзіслаў Татарынцаў, кіраўнік аддзела беларускай культуры, створанага ў Доме нацыянальных культур "Будаўнік" горада Цюмені. "У снежні 2009-га прайшоў справядзачна-выбарчы сход абласной грамадскай арганізацыі "Нацыянальна-культурнае таварыства "Беларусь", — піша Уладзіслаў. — Абрана праўленне, якое ўзначаліў актыўны, дзелавы чалавек Аляксандр Анатольевіч Сарокін. Дзякуючы зменам актывізавалася работа з моладдзю і ветэранамі, а сама беларуская суполка набыла статус нацыянальна-культурнай аўтаноміі".

Цікава прайшлі ў Цюменскай вобласці напрыканцы мая Дні славянскага пісьменства і культуры. Беларусы таксама далучыліся да святаў. Адзін з праектаў — экспазіцыя беларускіх кніг у Цюменскай абласной навуковай бібліятэцы

Беларускія кнігі — у Цюмені

імя Д.І.Мендзялеева. На прэзентацыі гучалі беларускія вершы, песні, гралі цымбалы: культурную праграму падрыхтавалі творчыя калектывы і салісты аддзела, якім кіруе аўтар допісу. Запамінальным

стаў канцэрт у абласной дзіцячай бібліятэцы. Школьнікі былі нямаля здзіўлены тым, як хораша выконвалі песні на беларускай мове, чыталі вершы выхаванцы дзіцячага сада №176. Шмат прыемных хвілін падарылі глядачам ансамбль "Зярнятка" і трыо "Хвілінкі", якім дапамагалі Алена Гардубей і Аляксандр Вахнічаў.

Дарэчы, беларусы Цюмені ўжо адладзілі цікавую сістэму далучэння дзяцей да роднай культуры. Напрыклад, юныя ўдзельнікі, прайшоўшы праз ансамбль "Зярнятка", становяцца потым першакласнікамі 70-й школы і там вывучаюць беларускія песні і абрады, займаюцца творчасцю ў ансамблі "Крынічка". А потым найбольш адораным адкрыты шлях у ансамблі з красамовымі назвамі "Лянок" і "Палессе".

Цяпер нашы суайчыннікі ў Цюмені рыхтуюцца да абласнога фестывалю "Мост дружбы 2010".

ВЕСТКИ

Працуй, Дзвіна!

Праз дзесяткі гадоў рэчка ў Віцебску зноў становіцца суднаходнай

На картах Дзвіну часам па-ранейшаму, як павялося ў савецкія часы, падпісваюць Заходняй Дзвіною, хоць рэчка з такой назвай у Беларусі адна, Цяпер яна зноў становіцца суднаходнай: у Віцебску поўным ходам ідуць работы па чыстцы дна, паглыбленні фарватэра. Працуюць спецыялісты эксплуатацыйна-будаўнічага прадпрыемства "Дняпроўска-Бугскі водны шлях" з Пінска. Хутка, паводле праекта, участак русла ў цэнтры горада будзе пачышчаны. Для таго, каб зручна было карыстацца водным транспартам, пабудуюць і пяць прычалаў. Усе работы плануецца завяршыць сёлета, а першыя тры прычалы з'явіцца да ліпеня. Па Дзвіне будуць хадзіць два цеплаходы — іх будуць у Пінску. Так што жыхары Віцебска, госці фестывалю "Славянскі базар" змогуць скарыстацца іх паслугамі, паглядзець на гістарычную частку старажытнага горада з новых ракурсаў.

Пісьмовая спадчына з даўніны

У бібліятэках і архівах краіны яшчэ шмат культурных каштоўнасцяў, якія патрабуюць глыбокага вывучэння

Дзень славянскага пісьменства і культуры, які штогод адзначаецца 24 мая, сёлета ў Мінску святкавалі разам навукоўцы шэрагу суседніх краін. Больш за 70 дакладаў было заяўлена на навукова-практычную канферэнцыю "Беларуская пісьмовая спадчына ў кантэксце еўрапейскага культурна-гістарычнага працэсу XI–XIX стагоддзяў", што праходзіла ў Інстытуце мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук. Прысутных вітаў акадэмік Уладзімір Гніламедаў, які доўгі час узначальваў Інстытут літаратуры, добра ведае як набыткі, так і праблемы даследчыкаў усходнеславянскай пісьмовай спадчыны. Узровень канферэнцыі быў надзвычай высокім, у ёй удзельнічала 7 дактароў навук і каля 40 кандыдатаў. Доклады рабілі філолагі, гісторыкі, мастацтвазнаўцы, культурологі, у тым ліку з Украіны, Літвы, Расіі. З краінамі-суседкамі Беларусь, як вядома, мае агульную гістарычна-культурную спадчыну, па-ранейшаму падтрымліваюцца цесныя навуковыя сувязі.

Канферэнцыя прыцягнула ўвагу даследчыкаў да розных пластоў — і тэматычных, і храналагічных — беларускай пісьмовай традыцыі. Цяпер, як вядома, у бібліятэках, архівах краіны зберагаецца шмат культурных каштоўнасцяў, і яны патрабуюць глыбокага вывучэння. Таму вельмі важна было акрэсліць асноўныя кірункі, па якіх трэба далей весці даследаванні.

Анатоль Трафімчык, кандыдат гістарычных навук

СПАДЧЫНА

Вяртанне нясвіжскіх рэліквій

У 1950 годзе 73 партрэтамі з Нясвіжскага замка "па-братэрску" падзяліўся ўрад БССР з Польскай Народнай Рэспублікай. Гэтыя карціны і яшчэ 16 палотнаў паехалі ў Варшаву, Кракаў і кляпатліва былі прыняты мясцовымі музеямі. Цяпер, калі былая рэзідэнцыя Радзівілаў амаль адноўлена ў першапачатковым выглядзе з боку фасада, унутры яе па-ранейшаму сіратліва бялююць голая сцены. Сюды б вярнуць тыя самыя шэдэўры. Дарэчы, палякі выказалі гатоўнасць пайсці на такі крок.

Віктар Корбут

— Спецыялісты з Нясвіжа ўжо наведвалі варшаўскія музеі, глядзелі палотны, гутарылі з калегамі. Дасягнуты папярэднія дамоўленасці аб магчымасці перадачы твораў мастацтва на часовае захоўванне і экспанаванне ў Нясвіжскі замак, — дзеліцца навіной Валерый Сталярчук, дырэктар Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж".

Спадар Сталярчук не спадзяецца, што старажытныя палотны вернуцца ў Нясвіж навечна: "Цяпер мы думаем над тым, як зняць з іх якасныя копіі, пакуль гэтыя творы будуць знаходзіцца на нашай тэрыторыі".

Між тым, паабяцала спрыяць вяртанню фамільных карцін у родавы замак сям'я Радзівілаў — тыя з іх, што жывуць у Польшчы.

У гэты час нашчадак яшчэ аднаго княжацкага роду доктар мастацтвазнаўства Анджэй Станіслаў Цеханавецкі паабя-

цаў перадаць у Нясвіжскі замак партрэты Юзафа Мыцельскага і Гераніма Радзівіла, што цяпер захоўваюцца ў асабістым зборы мецэната. Гэта ўжо не першы падарунак з боку пана Цеханавецкага, дарэчы, летась узнагароджанага Прэзідэнтам ордэна Дружбы народаў "за значны асабісты ўклад у развіццё духоўнага патэнцыялу Беларусі, плённую дзейнасць па збліжэнні і ўзаемаўзбагачэнні нацыянальных культур Беларусі і Польшчы".

Акрамя карцін Анджэй Цеханавецкі зычліва прапанаваў папоўніць экспазіцыю Нясвіжскага палаца дзвюма талеркамі, вырабленымі ў XVIII стагоддзі на мануфактуры Радзівілаў у Сержані. Зрэшты, рэчы яшчэ павінны быць адрэстаўраваны ў Польшчы.

Ёсць і больш складаныя задачы ў справе адраджэння радзівілаўскай сталіцы. Мікалай Нікалаеў, загадчык аддзела рэдкіх кніг Расійскай нацыянальнай бібліятэкі, даследчык гісторыі беларускай прысутнасці ў Санкт-Пецяр-

У адноўленым Нясвіжскім палацы — вобразы былой пары

бургу, сведчыць, што ў піцерскім Ваенна-гістарычным музеі артылерыі, інжынерных войскаў і войскаў сувязі захоўваюцца дзве гарматы з Нясвіжскага замка — "Цэрбер" і "Вінаград", адлігтыя ў канцы XVI стагоддзя. Там жа, а

таксама ў Эрмітажы знаходзяцца рыцарскія даспехі з калекцыі Радзівілаў. У Кунсткамеры знойдзена ўнікальная лічылная машына работы нясвіжскага майстра Еўны Якабсона. Не кажучы ўжо пра тысячы кніг з бібліятэкі

Нясвіжскага палаца.

Валерый Сталярчук у курсе і гэтых спраў. "З Музеем артылерыі вядзём перагаворы аб вырабе копіяў гармат. Даспехі таксама давядзецца капіраваць, — бачыць адзіны выхад дырэктар запаведніка "Нясвіж". — І хоць у краіне ёсць майстры, гатовыя ўзяцца за работу, звяртацца, хутчэй за ўсё, давядзецца за мяжу — у тую ж Польшчу. У нашых рыцарскіх клубах за аднаўленне даспехаў просяць ад 18 да 30 тысяч долараў. А ў музеі Войска Польскага вырабляць у разы тры танней, ды яшчэ прыкладуць сертыфікат якасці. Мы, вядома, рады б даверыць працу сваім умельцам, але ўсё ж будзем хадайнічаць перад Міністэрствам фінансаў аб выдзяленні сродкаў на заключэнне кантракта з польскім бокам". Такім нечаканым чынам супрацоўніцтва ў галіне культуры яшчэ шчыльней злучае Беларусь і Польшчу.

Каб аднавіць аблічча залаў радзівілаўскага замка, супрацоўнікам Нясвіжскага запаведніка трэба знайсці агульную мову і з мінскімі музеямі, у якіх захоўваюцца многія рэчы з княжацкай рэзідэнцыі. У Нацыянальным мастацкім музеі ідэнтыфікаваны 36 партрэтаў з замкавай галерэі. Дырэктар музея Уладзімір Пракапцоў адстойвае прынцыповую пазіцыю ў пытанні вяртання іх на ранейшае месца: "Гэтыя партрэты адрэстаўраваны і знаходзяцца ў нас у экспазіцыі ва ўнікальным клімаце. Яны не вывезены за мяжу. Дзякуй Богу, яны знаходзяцца на тэрыторыі Беларусі, таму можна зрабіць добрыя копіі, але арыгінальныя партрэты павінны быць у адным месцы, у Нацыянальным мастацкім музеі. Мы можам дазволіць іх выставіць у замку на месяц, на два, калі дазволіць тэхнічныя ўмовы, клімат".

Між тым Валерый Сталярчук спадзяецца, што радзівілаўскія палотны ўсё ж вернуцца з Мінска і Варшавы на гістарычную радзіму — у Нясвіж.

ЗЕМЛЯКІ

Зычны голас лёсу

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Атрымаўся хвалюючы твор. І ад імя ўсёй радзіны яна выказала ўдзячнасць Анатолію Алаю, яго творчай камандзе за працу. Гэта ён палічыў патрэбным у сучаснай культурнай прасторы расказаць пра "нестандартны лёс" беларусаў у гады ваеннага ліхалецця. Як аказалася, гэта вельмі цікавая старонка не толькі нашай — сусветнай гісторыі. Дзякавала госця і нас, супрацоўнікаў музея, за цікавасць да асобы не толькі яе бацькі, але і іншых таленавітых людзей краю. І перадала ў дар музею каштоўную рэліквію: галаўны ўбор, у якім Пётр Конюх выступаў на сцэне.

Усё пачулае і ўбачанае вельмі ўразіла маіх землякоў. "Калі глядзела кінастужку, не магла стрымаць слёз, — усхвалявана гаварыла пас-

ля прэзентацыі настаўніца М. Тананка. — Вельмі таленавіта паказана тая туга па Радзіме, якую адчуваў наш зямляк на чужыне, ведаючы, што ў Беларусі жыве яго сям'я, дзеці, якім ён вельмі патрэбен. Рэжысёру ўдалося сцвердзіць, што беларуская талерантнасць, працавітасць дапамаглі спеваку пераадолець усе выпрабаванні і ўрэшце стаць Асобай".

Фільм — цікавы, пазнавальны для многіх. Гэта не проста гісторыя аднаго чалавека, а шчымы апавед пра сувязь пакаленняў, пра зямлю беларускую, якая нараджала і будзе нараджаць таленты. У ім бачна лінія лёсу, гучыць непаўторны голас нашага земляка. Расказваецца пра гераізм, стойкасць тых, хто прарываў абарончую лінію фашыстаў у бітве пры Монтэ-Касіна. Зрэшты, кінастужка выклікае супярэчлівыя пачуцці.

З аднаго боку — гонар за беларуса, якому апладзіраваў увесь свет, з другога — горыч, што на Радзіме пра Пятра Конюха, яго талент так мала ведаюць.

Пётр Конюх (крайні справа) з сям'ёй. 1930-я гады

Уявіце сабе: яго называлі ў оперным свеце "беларускім Шаляпіным", а ў Беларусі пра спевака гады аніхто не ведаў і не чуў. Калі ж спявак амаль інкогніта прыехаў на Радзіму, то не змог нават наведаць магілы бацькоў. Таму асабістая трагедыя

Пятра Конюха і яго сям'і і ёсць галоўны нерв кінастужкі.

У пошуках вытокаў творчасці маэстра стваральнікі фільма вядуць

нас на яго радзіму, у вёску Турэц. Вось хата, дзе жыў некалі Пётр Конюх... Вось таварыш яго дзяцінства, які добра памятае голас аднавяскоўца, бо хто пачуў яго хоць аднойчы, ужо не забудзе... Вось царква, над крыжам якой у небе некалі

маці будучага спевака, кажуць, прачытала знакавыя словы: "Твой сын будзе знакамітым". Прыгожым, моцным, з дзіўным голасам помняць яго землякі.

А дзеці міжвольнага эмігранта выраслі, пасталелі без яго... Гэтая тэма для іх вельмі балючая: бацька быў — і яго як не было. Яму апладзіравалі ўсе сталіцы свету, а дзецям "перакрывалі дарогі" ў дасягненні мар менавіта з-за бацькі... Пра гэта і сёння ім цяжка гаварыць: слёзы, дрыжжанне голасу... І ўсё ж перамагае любоў да таго, хто даў ім жыццё, хто заставаўся ім жыццём, хто заставаўся родным, дарагім праз усе выпрабаванні. Дарэчы, для сына спевака, Льва Пятровіча, музыка таксама стала прафесіяй і сэнсам жыцця: пэўна, яна дапамагала трымаць сувязь з бацькам, хаця б духоўную...

Прэзентацыя фільма

"Пётр Конюх" — лагічнае звязно ў вялікай пошукавай рабоце, якую вядзе наш музей, збіраючы матэрыялы пра спевака. Мы стварылі выставу "Беларускі Шаляпін" да яго 90-х угодкаў, друкавалі артыкулы пра спевака ў розных выданнях. А рэжысёр, перадаючы ў музей матэрыялы для прэзентацыі, даслаў такія словы: "Карэлічы, крязнаўчачаму музею. Святлане Кошур — чалавеку, які адкрыў для беларускіх кінематаграфістаў імя беларускага Шаляпіна — Пятра Конюха. З павагай аўтар фільма "Пётр Конюх" Анатоль Алай. 2010 г., люты, Мінск". Цяпер усе нашы землякі маюць магчымасць паглядзець у музеі гэты цёплы, шчымы і вельмі патрыятычны фільм.

Святлана Кошур, старшы навуковы супрацоўнік Карэліцкага раённага крязнаўчага музея

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Танцы вучаць сябраваць

Прызамі традыцыйнага міжнароднага фесту “Барысаўскі прыстанак” сёлета, як і раней, былі адзначаны дзіцячыя гурты з многіх краін

Ужо восьмы па ліку Міжнародны фест дзіцячай харэаграфічнай творчасці збіраў гасцей. Сёлета на “Барысаўскі прыстанак” прыехала дзесяць калектываў з васьмі краін Еўропы, чатыры прадстаўлялі Беларусь, і ажно пятнаццаць гуртоў было ад горада-гаспадара. Упершыню Барысаў наведалі “Фантэзія” і “Оліус” (Кішынёў, Малдова), “Класік” (Улацлавак, Польшча), “Маладосць Асеціі” (Уладзікаўказ, Расія), “Радасць” (Севастопаль, Украіна) і “Юні-Ост” (Нарва, Эстонія).

Асноўная пляцоўка фесту — як заўсёды, у гарадскім Палацы культуры імя М.Горкага. Там прайшло і ўрачыстае адкрыццё свята. Акрамя барысаўскіх гуртоў, глядачоў парадавалі майстэрствам лаўрэаты і ўладальнікі “Гран-пры” міжнародных фестуў, дзіцячыя ансамблі з Беларусі, Украіны, Расіі, Літвы, Малдовы, Прыднястроўя, Польшчы і Эстоніі. Атмасферу свята яшчэ пры ўваходзе ў Палац стваралі духавыя аркестры, весялілі усіх мясцовы тэатр “Забавя”. “Глыбока сімвалічна, што фест праводзіцца ў Год Вялікай Перамогі, — вітаў удзельнікаў свята старшыня Барысаўскага

Фест “Барысаўскі прыстанак” стаў гасціннай пляцоўкай для шматлікіх юных выканаўцаў

райвыканкама Уладзімір Мірановіч. — Тым самым мы аддаем даніну павагі тым, хто вызваліў Еўропу ад фашызму. У сяброўстве — наша сіла. А танцы вучаць нас яшчэ мацней сябраваць”.

Удзельнікі свята, дарэчы, мелі магчымасць пабачыць, што ў Беларусі павважаюць гісторыю, з павагай ставяцца да ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны. Пасля канцэрта ў Палацы культуры юныя артысты ўтварылі некалькі творчых брыгад і тры дні выступалі перад ветэранамі,

працаўнікамі прадпрыемстваў і арганізацый на розных пляцоўках горада і раёна. А потым быў заключны гала-канцэрт. Гурты-пераможцы ў пяці намінацыях ушанаваны дыпламамі і галоўнымі ўзнагародамі фестывалю — статуэткамі “Крыштальны лебедзь”. Сярод іх ансамблі “Юні-Ост” з Нарвы, “Оліус” і “Фантэзія” з Малдовы, “Маладосць Асеціі” з Уладзікаўказа, “Радасць” з Севастопалю.

Маленькімі крыштальнымі лебедзямі адзначаны і асобныя

выканаўцы: салісты Насця Цыгуль з ансамбля “Оліус”, Аліна Кудрыс і Ірына Сямашка з барысаўскага ансамбля “Раніца”. Свой прыз павёз у родную Асецію самы юны ўдзельнік фесту Ілля Гусоеў.

Падводзячы вынікі фесту, яго арганізатары паведамлілі цікавыя лічбы: за восем святаў лаўрэатамі “Барысаўскага прыстанку” стаў ужо 61 калектыў з 12 краін Еўропы.

Анатоль Мазгоў,
г. Барысаў

РОДНАЕ

Жывыя крыніцы душы

Энтузіясты з Дзяржыншчыны склалі і выдалі арыгінальную кнігу

“Мой родны кут, вясёлы і прыветны./ Там, у кустах, напорам з-пад зямлі/ Струменьчык б’е сцюдзёнае вадзіцы./ Завецца ж ён — Аўдзева крыніца...” Гэта радкі з верша, які напісаў унук таго дзеда Аўдзея, што раскапаў крыніцу, — Юрый Носка, вучань 5 класа сярэдняй школы вёскі Вялікае Сяло. Школы, заўважу, старэйшай на Дзяржыншчыне, заснаванай яшчэ ў 1863 годзе. А змешчаныя вершы ў кнізе “Маленькія хронікі Вялікага Сяла”. Адметнае выданне склалі і выдалі за свае сродкі энтузіясты: аматары мастацкага слова, краязнаўцы, людзі, улюбленыя у свой край.

Больш за 20 гадоў Тамара Раманаўна Заблоцкая — вопытны педагог, краязнаўца, настаўніца рускай мовы і літаратуры Вялікасельскай школы — шукала ў архівах і захоўвала шматлікія дакументы, матэрыялы пра мінулае школы, вёскі, яе ваколлі. Яны і сталі

асновай спачатку для школьнага музея. А потым узнікла ідэя кнігі пра гісторыю школы, пачынаючы ад самага пачатку да нашых дзён, пра славутыя землякоў. У кнізе шмат успамінаў сталых жыхароў вёскі пра часы калектывізацыі, жахі рэпрэсіі 30-х гадоў, многа месца адведзена змаганню людзей супраць фашыстаў на франтах Вялікай Айчыннай, у падполлі і ў партызанскіх атрадах. А якое цікавае даследванне Тамары Заблоцкай па мясцовай тапаніміцы! Расказваецца, адкуль з’явіліся назвы ўрочышчаў, вадаёмаў, хутароў, вёсак. І яшчэ ў кнізе — вершы, паданні, казкі, легенды... Іх збіралі і складалі вучні. “Жыла была рачулка Перакулька. Яе так называлі, таму што была яна вузенькая і

Прэзентацыя кнігі для вялікасельцаў стала падзеяй

перакульвалася з каменчыка на каменчык,” — так паэтычна, напрыклад, патлумачвае ў сваёй казцы назву мясцовай рэчкі Перакуль, ці Перакулькі,

лікага Сяла” — проста скарб для педагогаў. Аўтары ненавязліва гавораць пра роднае, дарагое: любоў да малой радзімы, пра яе мужных

сямікласніца Дар’я Заблоцкая.

Арыгінальная, з вялікім густам напісаная і аформленая кніга “Маленькія хронікі Вя-

і таленавітых людзей, багатую гісторыю краю, яго прыроду... На 120 старонках аповед пра былых настаўнікаў, пра абаронцаў Радзімы, якія родам з гэтых мясцін, пра мясцовыя краявіды. Прэзентацыя кнігі стала сапраўдным святам. У школьную залу сабраліся, здавалася, усе вясцоўцы: ад дзяцей да бабуль і дзядуль. Варта дадаць, што над выданнем, акрамя ўжо названай Тамары Заблоцкай, працавалі дырэктар Дома народнай творчасці, мастак-кераміст Наталля Ермаловіч і вядомы майстар па вырабе драўляных гадзіннікаў і музычных інструментаў Андрэй Мартынюк. А супрацоўніца райгазеты “Сцяг Кастрычніка” Інэса Хвалей папрацавала карэктарам. Кніга выйшла пакуль што ў двух экзэмплярах. Але энтузіясты ўпэўнены: іх добрая справа абавязкова будзе мець працяг.

Лявон Целеш,
г. Дзяржынск

ПРА ШТО СЛОВА ГАВОРЫЦЬ

Тонкія адценні сэнсу

Кожная мова — гэта ўнікальнае нацыянальнае багацце. Яго вывучэнне — справа надзвычай захапляльная: часам адкрываюцца цікавыя факты і заканамернасці. Нярэдка бывае, што знешне словы вельмі падобныя, аднак сэнс маюць зусім розны. Альбо ад перастановкі складоў у слове мяняецца значэнне. Таму неабходна быць вельмі чуйным пры карыстанні мовай.

Разгледзім словы, блізкія па гучанні, але абсалютна розныя па значэнні.

■ Планаваць і планіраваць.

Гэтыя дзяслоўны часам ужываюць адзін замест другога, не ведаючы дакладна сэнс кожнага. Між тым, **планаваць** — утвораны ад назоўніка *план* і, адпаведна, мае значэнні: *размяшчаць згодна з пэўным планам; разлічваць, мець намер*. Значыць, можна *планаваць вытворчасць тавараў, схадзіць куды-небудзь*.

Планіраваць жа — гэта паступова, плаўна зніжацца пры палёце. Напрыклад, *самалёт удала спланіраваў*.

■ Прыгадаем яшчэ групу слоў: **безгаспадарны, безгаспадарчы, безгаспадарлівы**. Гэтыя тры прыметнікі знешне адрозніваюцца толькі суфіксамі. Каб правільна іх ужываць, неабходна высветліць, што яны абазначаюць.

Так, **безгаспадарны** — гэта, як правіла, які не мае гаспадара і нікому не належыць. *Безгаспадарнай*, напрыклад, можа быць *маёмасць*.

Безгаспадарчы ці **безгаспадарлівы** — так характарызуюць чалавека, які не ўмее разумна весці справы. Па-іншаму, неэканомны. Напрыклад, *безгаспадарчы* ці *безгаспадарлівы* *старшыня*.

■ Узгадаем яшчэ эканамічныя тэрміны. **Торг і гандаль**. Не кожны адрознівае гэтыя паняцці. Між тым, у беларускай мове **торг**, па-першае, назоўнік ад дзеяслова *таргаваць* — сіноніма да *гандляваць*, па-другое, *базар, рынак, месца гандлю*. Думаю, усім вядома прымаўка “*паспееш з козамі на торг*”. **Таргі, торг** — гэта і публічны продаж рэчаў, маёмасці, калі пакупніком становіцца той, хто прапануе больш высокую цану. Значыць, **торг** — сінонім да *аўкцыён*.

А вось **гандаль** — гэта гаспадарчая дзейнасць, звязаная з абаротам, купляй і продажам тавараў. Таму правільна казаць: “*Гандаль таварамі першай неабходнасці*”.

Дарэчы, у рускай мове ўжываецца толькі назоўнік **торги** са значэннем “публічны продаж рэчаў” і дзеяслоў **торговать**...

Падрыхтавала
Вераніка Бандаровіч